

Forsker på leger

Legeforeningens forskningsinstitutt ble formelt opprettet i 1995, som en permanent videreføring av den forskningskompetansen som var bygget opp gjennom Legekårsundersøkelsen i perioden 1993–95.

Instituttet er hovedsakelig finansiert med midler fra Sykehjelps- og pensjonsordningen for leger (SOP), men har også inntekter fra eksterne forskningsoppdrag.

– Forskningsaktiviteten er særlig rettet mot legers karrierevalg, helse samt fysiske og psykososiale arbeidsforhold, forteller Olaf Gjerløw Aasland, instituttets sjef. – Dette er fortsatt en viktig del av instituttets virksomhet, men vi er også i økende grad opptatt av å skaffe kunnskap om påkjenninger som skyldes manglende svar mellom rolleforståelse og krav fra samfunnet, og andre etiske dilemmaer – og hvordan er det for eksempel å være lege? Hovedproduktet vårt er publikasjoner i fagfellebaserte nasjonale og internasjonale tidsskrifter, sier han.

Forskningskompetanse

Olaf Gjerløw Aasland.
Begge foto Lise B.
Johannessen

Aasland har vært instituttets sjef siden starten. Instituttets ansatte har ulik faglig bakgrunn, men har i hovedsak bestått av institutt-sjef, en seniorforsker, en stipendiat samt en forskningssekretær. Stipendiatene har vært knyttet til instituttet i forbindelse

med doktorgradsarbeid. Forskningsprogrammet hadde i utgangspunktet en tverrfaglig oppbygging. – Stort sett har vi hatt en tverrfaglig stab, sier Aasland. – Forskningskompetanse er det viktigste kriteriet, dessuten bør man også ha ansatte med medisinsk bakgrunn. For øyeblikket er vi rent tverrfaglige, med en lege som leder instituttet, én sosiolog og én psykolog. Resten av staben består av to forskningssekretærer som deler en stilling samt en informasjonsrådgiver. To av instituttets ansatte har 20 % bistilling ved Institutt for helseledelse og helseøkonomi, Universitetet i Oslo, Olaf Aasland som professor og Berit Bringedal som førsteamanuensis. Hovedsaklig består disse stillingene i undervisning og veiledning fortrinnsvis på master og doktorgradsnivå.

Aasland forteller at instituttet også holder på med en stor sammenliknende undersøkelse om stress og utbrenthet i flere yrkesgrupper, der et nå har begynt å komme internasjonale publikasjoner.

– Vi har også noen faste samarbeidspartnere, sier han. De nærmeste er Avdeling for atferdsfag, Institutt for medisinske basalfag, ved Universitetet i Oslo. De har bl.a. bygd opp en database der de følger leger som begynte som studenter i Norge i 1993–94. Vi samarbeider også med en statistiker ved økonomisk institutt ved Universitetet i Oslo, og vi har hatt gjesteforskere fra utlandet med midler fra Forskningsrådet.

Stort referansepanel

– Vår viktigste datakilde er referansepanelet som ble etablert i 1993, forteller instituttets sjef. – Referansepanelet bestod per 1.1. 2007 av ca. 1 400 yrkesaktive leger, som vi følger regelmessig. Panelet er kun fylt opp én gang, i 2000. Nå vil vi på nytt fylle opp siden en del av de opprinnelige deltakerne ikke lenger er yrkesaktive.

– Panelet er uten sammenlikning vår viktigste og mest verdifulle datakilde og gjør oss i stand til å gjennomføre undersøkelser over tid, forteller Olaf Aasland. – Det er den neste måten å finne ut hvordan legene egentlig har det. Referansepanelets medlemmer får med to års mellomrom tilsendt et spørreskjema, som dels inneholder faste spørsmål som har med endring i livssituasjon eller karriere å gjøre. Det har også en tematisk del, som ofte gjennomføres i samarbeid med eksterne oppdragsgivere eller samarbeidspartnere. I alt har vi sendt ut spørreskjemaer ti ganger, siste gang høsten 2006. De siste to gangene var det mulig å svare både på papir og via Internett. Referansepanelets medlemmer er anonyme for Forskningsinstituttet. Svarprosenten har holdt seg på mellom 70–80 %, som oftest over 80 %. Målet vårt er å kunne gjennomføre datainnsamlingen elektronisk, sier Aasland og forteller at de også gjør en del andre undersøkelser, og at en del av forskningen ved instituttet også gjøres i samarbeid med universitetet.

– Hovedproduksjonen er som nevnt, vitenskapelig artikler, sier han. – Vi har bl.a. hatt flere artikler i BMJ, Lancet og Social Science and Medicine (SSM). I 1997 arrangerte vi en internasjonal konferanse i Oslo, og vi hadde et spesialnummer fra konferansen i SSM i 2001. Vi har også publisert mye i nettbaserte medisinske tidsskrifter.

– Gjennom de 15 årene instituttet har eksistert har vi samlet en stor mengde data, sier Olaf Aasland. – Det er nesten ikke det spørsmålet som vi ikke kan svare på. Vi har

Forskerne Berit Bringedal, Ole Tunold og informasjonsrådgiver Kari Ronge har spennende oppgaver. Forskningssekretær Wenche Hvitmyhr var ikke til stede

en linje som går på at vi aldri publiserer nye ting i media. De må først ha blitt publisert i et anerkjent tidsskrift. Det har skjedd enkelte unntak, men da har det vært i form av at vi har oppgitt noen tall i forbindelse med intervjuer – tall som vi mente ville være nyttige å opplyse om der da, men som ikke ville stride mot publiseringskravene.

Uavhengig stilling

Aasland forteller at instituttet tar oppdrag for Legeforeningen, men at de bevisst prøver å ha en viss distanse til Legeforeningens politiske organer og til sekretariatet. – Vi er et institutt og ingen utredningsorganisasjon for Legeforeningen. Vi må få en forespørsel og det kan ikke tres oppgaver ned over oss, fastslår han.

– Men vi må forholde oss til SOP som er vår «eier», sier han. – Det foreligger nå en konkret plan for hva vi skal gjøre de neste 4–5 årene, bl.a. skal vi forestå analyser av ett panel bestående av alle de pensjonerte legene. Det er et ønske fra SOP om å bedre informasjonen om hvordan pensjonistene har det. SOP vedtok også i sommer at Villa Sana ikke lenger skal være en prøveordning, og vi skal drive en kontinuerlig evaluering av virksomheten.

Aasland understreker at det er praktisk å ha tilhold i Legenes hus. – Det gir mange fordeler og skaper ingen problemer for vår uavhengige stilling. En sjelden gang deltar jeg i sentralstyremøtene, men det er kun dersom det er saker vi er direkte involvert i. Jeg er heller ikke fast medlem i avdelingsdirektørgruppen, men møter også der en sjelden gang, sier han avslutningsvis.

Lise B. Johannessen
lise.berit.johannessen@legeforeningen.no
Avdeling for informasjon og helsepolitikk